

NAB 9 som vindmaskin på Svensk Flygindustri vid en vinter-scen inomhus. Foto Arlandamuseet via Per Björkner.

En NAB 9 återuppstår

JAN FORSGREN

Vid Arlandasamlingarna finns åtskilliga intressanta civila flygplan, varav flera har en mindre känd, men likafullt fascinerande historia. Ett av dessa flygplan är en NAB 9, eller med andra ord, en Albatros B.II tillverkad under licens av Nordiska Aviatik AB i Midsommarkransen i södra Stockholm. Just Albatros B.IIa kom att bli något av svenskt flygs mest talrika flygplanstyper under 1910- och 1920-talen. Även om Albatros B.IIa främst kom till användning som skolflygplan, användes typen även som spaningsflygplan. Förhistorien till Albatros B.IIa:s svenska historia kan vara värd att relatera i korthet.

En tysktillverkad Albatros B.IIa, flugen av Lothar Wieland, anlände till Sverige sommaren 1914 för demonstrationsflygningar. Dock skadades flygplanet vid landningen på Gärdet i Stockholm, och blev kvar i landet när kriget bröt ut. Flygplanet avritades av civilingenjören Lars Fjällbäck – sedermera direktör för Nordiska Aviatik AB – varefter inte mindre än fyra flygplansfabriker tillverkade typen på licens. Sammanlagt tillverkades mer än 40 Albatros B.IIa vid Södertelge Werkstädter (SW 12 och SW 20), Svenska Aeroplanfabriken (SAF 3), Nordiska Aviatik AB (NAB 9) samt vid Flygkompaniets verkstäder i Malmslätt. Varje fabrik hade sin egen tolkning av Fjällbäcks ritningar, vilket resulterade i vissa konstruktionsskillnader.

År 1917 beställde Arméns flygkompani fyra NAB 9 från Nordiska Aviatik AB. Ytterligare ett fåtal flygplan av samma flygplanstyp användes av NAB:s egen flygskola i Furusund.

Bakgrundshistorien för just den NAB 9 som nu finns bevarad vid Arlanda är till största del okänd, dock flögs den t o m 1919 vid NAB:s flygskola i Furusund. Förmodligen var den utrustad med dubbelkommando. Det tillverkningsnummer, 3, som anges i skriften *Svensk civil flygutveckling Arlandasamlingarna* är förmodligen felak-

Fr v: Johan Wallin, Per Björkner och Åke Nilsson. Foto Jan Forsgren.

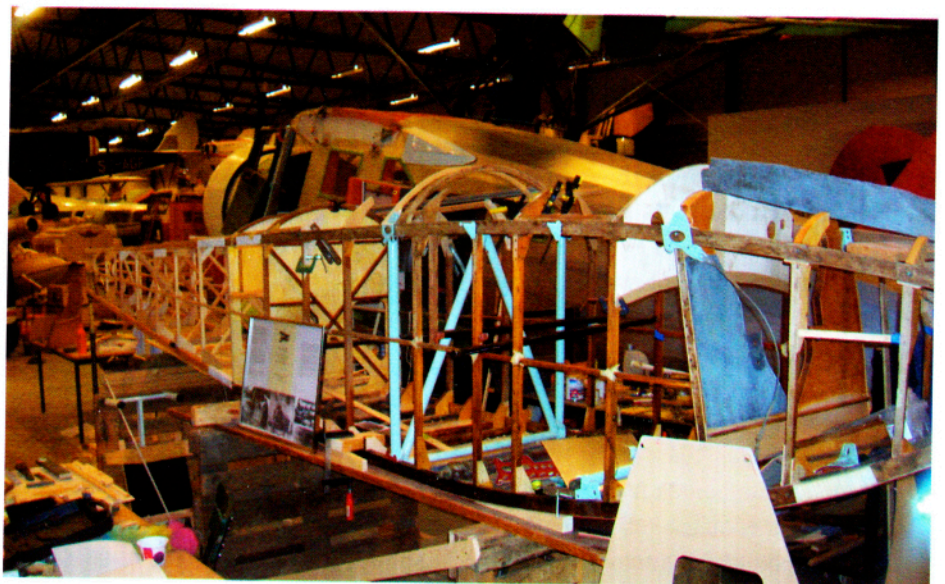
tigt. En av flygskolans NAB 9:or registrerades som S-ARAA den 31 december 1923,

med Lars Fjällbäck som ägare. Dock flögs flygplanet ofta av Albin Ahrenberg, som döpte planet till *Bolivar*. Ytterligare en NAB 9 kom till användning som reservdelslager, bl a flyttades vingarna till S-ARAA. År 1925 såldes resterna av detta reservdelsflygplan, flygkropp och motor, till Svensk Filmindustri. Flygkroppen kapades bakom den bakre sittbrunnen, och konverterades till vindmaskin. Genom denna, om än markbundna karriär, har åtskilliga svenskar, om än omedvetet, kunnat ta del av flygplanets fortsatta användning.

I slutet av 1960-talet återfanns resterna av flygplanet i Solna. De var då i mycket dåligt skick, bland annat hade plywoodinklädnaden blivit hårt åtgången av olja och vatten. All inredning, stolar och instrument, saknades också. Dock överfördes resterna till Flygvapenmuseum på Malmslätt, där motorn flyttades till museets FVM-tillverkade Albatros B.IIa. Inget konserverings- eller restaureringsarbete utfördes. I slutet av 1980-talet överfördes resterna av flygplanet till det blivande civila flygmuseet på Arlanda. Sedan några år pågår ett aktivt restaureringsarbete av NAB 9:an.

Restaureringen utförs helt på ideell basis, framförallt av Per Björkner, Åke Nilsson och Johan Wallin. Visst ekonomiskt stöd har erhållits från Riksantikvarieämbetet. Målsättningen är att exteriört återställa flygplanet i ursprungsskick. I möjligaste mån renoveras originalkomponenter, dock måste svårt skadade och saknade delar nyttillverkas. Till de delar som måste nyttillverkas hör vingar och styrsystem, vilka i största möjliga utsträckning kommer att produceras enligt ursprungliga tillverkningsmetoder och med samma typ av material. En ny bakkropp har redan tillverkats, och sammanfogats med originalframkroppen. Inget datum för färdigställandet finns, dock kommer arbetet att resultera i det enda kvarvarande flygplan som tillverkats vid Nordiska Aviatik AB, en NAB 9.

Tack till Per Björkner, Åke Nilsson och Johan Wallin.

NAB 9 börjar ta form på Arlandamuseet. Foto Jan Forsgren.